

VALOAREA OMULUI ȘI METAMORFOZELE ÎNDUMNEZEIRII ACESTUIA ÎN OPERA SFÂNTULUI SIMEON NOUL TEOLOG (949-1022)

Pr. Prof. univ. dr. habil. Mihai HIMCINSCHI

Facultatea de Teologie Ortodoxă,

Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia, Romania

himmihai@yahoo.com

ABSTRACT: The Value of Man and the Metamorphoses of His Deification in the Work of Saint Simeon the New Theologian (949-1022).

In contemporary society, man's value opens new dialogue topics in almost all areas of daily life. The pandemic crisis, and the countless wars, which shake human nature from the foundations, are just some of the challenges of the secular world that call man only an immanent reality subject to historical migration and with a finality that leads more to despair than to transcendent aspirations.

Eastern spirituality, through the life, work, and impact of the theophanic experiences of Saint Simeon the New Theologian (949-1022), reiterates the axiology of Christian anthropology towards the azimuth of humanity with perfect values in the divine-human Person of the Lord Jesus Christ, the incarnated Son of God. He becomes the effervescent factor in the turmoil of the whole human race.

Only man, full of divine grace, becomes the embodied model of perfect morality. Beyond the purely social ethic, living holiness through collaboration with divine and deifying energies has remained the template of social conduct par excellence for over two thousand years, a humble example of general human value and a desideratum of salvation history.

Keywords: *holiness, grace, deification, anthropology, salvation, light, person, anthropology, axiology.*

Teologia nu este identică cu Revelația dumnezeiască, de aceea, în sens general teologia reprezintă reacția gândirii umane asupra acestei revelații, iar revelația este superioară, prin conținut și formă, tuturor categoriilor gândirii umane: axiologice, filosofice sau raționaliste.

Revelația, din punct de vedere creștin, are trei etape: edenică, care presupune comuniunea omului cu Dumnezeu în Rai înainte de cădere, a Vechiului Testament și culminează cu Întruparea Fiului lui Dumnezeu, apoi se încheie cu moartea ultimului apostol.

Pornind de la Întrupare, natura umană a lui Adam cel Nou, nu a fost presupusă ca fiind o realitate pasivă, chiar dacă prin forța specifică voinței și energiei umane nu putea atinge desăvârșirea prin nici o acțiune umană înțelegătoare autonom; totuși unirea ipostatică a presupus acordul dintre voința și libertatea umană în deplină armonie cu voința și lucrarea, sau energia necreată, a lui Dumnezeu care prin și în Iisus Hristos a găsit un acord mutual cu ea și nu doar o pornire voluntară autonomă. Această taină a Întrupării dumnezeiești este adevărata valoare eshatologică în măsura în care ea *depășește suprasensibil toată ordinea și armonia prestabilită* a naturii, puterii și acțiunii unei lumi încorsetate autonom într-un immanent ireductibil.

Îndumnezeirea este o stare duhovnicească superioară fără ca omul să-și piardă condiția sa de *icoană* a lui Dumnezeu (Fac. 1, 26), de persoană creată și deschisă comuniunii cu Dumnezeu și semenii. Este o stare părtășie cu firea dumnezeiască (II Pt. 1, 4), nu după esență, ci după lucrarea necreată a Preasfintei Treimi. Această distincție, importantă din punctul de vedere al dogmei ortodoxe, a protejat Biserica de derapajele ereziilor panteiste sau deiste. Prin Hristos, Omul-Dumnezeu și Dumnezeul-Om, întregul neam omenesc este chemat la această stare de înfiere ontologică, de restaurare interioară până când Acesta ia chip real și personal în fiecare dintre noi (Gal. 2, 20).

Unul dintre monahii vigilenți și zeloși față de acest adevăr paulin a fost Sfântul Simeon Noul Teolog (949-1022) care a văzut în opera de creație a lui Dumnezeu prima unire harică dintre dumnezeiesc și omenesc, unire desăvârșită ipostatic în cea de-a doua creație: Întruparea. Aceasta una fără confuzie și diviziune două firi, două voințe, două lucrări într-o singură persoană divino-umană a Mântuitorului, pârga îndumnezeirii firii noastre. „Creatorul va trimite Duhul Dumnezeiesc; nu un alt suflet, pe care-l aveai deja, ci Duhul Care este din Dumnezeu, care va sufla, va locui și Se va sălășlui în chip ființial întru tine, te va lumina și străluci, te va remodela întreg pe tine, cel stricăcios, și te va face nesticăcios și va reînnoi iarăși casa învechită a sufletului tău; iar împreună cu aceasta va face nesticăcios și trupul tău întreg, și te va face Dumnezeu prin har, asemenea Prototipului”.¹

1 Sfântul Simeon Noul Teolog, *Imnul 44*, în vol. *Simeon Noul Teolog. Imne, Epistole și capitole*, Scrieri III, trad. diac. Ioan. I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu 2001, p. 240.

Procesul sfințirii, a îndumnezeirii firii umane, reprezintă valoarea umană supremă pe care un om o poate dobândi, din punct de vedere spiritual, de-a lungul vieții sale pământești, începe la Botez și este neîntrerupt, atât pe pământ cât și în Împărăția lui Dumnezeu. Este o bucurie *epektatică* neîncetată și singurul drum către viața de comuniune cu Sfânta Treime. Paradoxul axiologic al ființei umane nu constă doar în latura spirituală deschisă sinergiei, adică în suflet, ci și trupul ca materie devine mediu acestei împreună lucrări dintre har și firea materială creată. „Înțelege-mi deci că palatul e trupul, iar visteria împărătească e sufletul fiecăruia dintre noi; suflet cu care unindu-Se Dumnezeu, prin lucrarea poruncilor Lui, Îl face întreg al luminii dumnezeiești și dumnezeu prin unirea cu El și harul Său”²

Îndumnezeirea omului, datorită bunăvoinței lui Dumnezeu, și ca vector al creației Lui, nu s-ar fi putut realiza fără acordul dinamic al libertății omului prin care Dumnezeu a provocat și a susținut totul prin harul Lui. Pierdut din cauza lui Adam, acest har a fost definitiv inserat într-o libertate umană cu tendințe autonome, vindecată doar de planul și voința lui Dumnezeu devenită umană prin Fiul Său făcut om.

La oamenii duhovnicești, gândirea și viața sunt inseparabil legate, fiindcă ele sunt legate de aceeași demarcație față de Calea unică care este Hristos. De exemplu, smerenia ca virtute hristocentrică are puterea sfințitoare și îndumnezeitoare, dă valoare vieții ascetico-mistice prin lepădarea de sine și tăierea voii centrifuge, însă este foarte greu de implementat fără direcția concretă întrupată de un părinte duhovnicesc, un harismatic trimis de Dumnezeu, adică exponentul viu și palpabil al împlinirii acesteia: „smerenia desființează patimile și aduce nepătimirea cerească și îngerească, și iubirea care niciodată nu se oprește și nici nu cade (I Cor. 13, 8), ci neconținut tinde spre cele dinainte (Filip. 3, 13) adăugând dor la dor și dragoste la dragoste”³

Primele generații de creștini au mărturisit această unitate eshatologică dintre natura umană creată și harul lui Dumnezeu necreat, dumnezeiesc și îndumnezeitor, între credință și morală sau teorie și practică, și au văzut îndumnezeirea ca o stare paradoxală, o trăire de taină și uimire.

2 Sfântul Simeon Noul Teolog, *Discursuri teologice și etice*, 11, Scrieri I, trad. diac. Ioan. I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu 2001, p. 338.

3 Sfântul Simeon Noul Teolog, *Cateheze*, 20, în vol. *Scrieri II*, trad. diac. Ioan. I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu 2003, p. 228;

Probabil că Sfântul Simeon Noul Teolog a fost unul dintre cei care au avut cel mai puternic conștiința acestei noutăți eshatologice a vieții creștine, a valorii desăvârșite pe care aceasta o poate dobândi prin îndumnezeirea ei, proces care era ceva mai mult decât o simplă punere în practică a ideilor și a crezurilor pe care le moștenise ca simplu mirean. Cuvântul lui Dumnezeu făcut Om, atâta vreme cât el este Creator, a dat naturii umane o materialitate valorică și compatibilă cu harul Său necreat, dar în același timp, în măsura în care Cuvântul S-a făcut om, El i-a comunicat și *Viața cea Nouă* pe care a îndumnezeit-o în propria Sa persoană divino-umană, iar în măsura în care ne unim cu El dobândim și noi această valoare prin înfiere. „Capul tuturor virtuților este Hristos Dumnezeu, care pentru aceasta a venit pe pământ și S-a făcut om, împărtășindu-Se de trupul nostru pământesc, ca să ne dea în chip ființial din Dumnezeirea Sa și să ne facă duhovnițești și, făcându-ne nestricăcioși, să ne urce la ceruri” prin „împărtășirea și participarea Dumnezeirii Lui, prin care ne unim cu Dumnezeu”.⁴

Îndumnezeirea umanului este adevărata împlinire valorică pentru că depășește barierele istoriei intrinsece. Axiologia, ca știință a valorilor, caută desăvârșirea în prezent, eventual remarcă punctual și din trecut. Metamorfoza îndumnezeirii naturii umane, și prin ea a întregii creații, este ancorată în veșnicie pentru că insistă pe îmbrăcarea cu cele cerești (Gal. 3, 27), presupune o schimbare nemaiauzită, inefabilă și dumnezeiască (Gal. 4, 19), pentru că *Hristos Se formează în sfinți ca un prunc în pântecul mamei*: „El ia chip, dar în mod netrupesc și se cuvine unui Dumnezeu. Dar așa cum femeia cunoaște limpede atunci când este însărcinată, pentru că pruncul saltă în pântecul ei și n-ar putea să nu știe că-l are în ea, tot așa cine-L are pe Hristos luând chip în el nu se poate să nu cunoască mișcările, adică luminările Lui, și săltările, adică razele Lui, și să nu vadă formarea Lui în sine însuși așa cum se arată lumina lămpii în lăuntru oglinzi, dar nu într-o imagine lipsită de subzistență cum este aceea, ci El Însuși arătându-Se în lumină în chip subzistent și ființial într-o formă fără formă și într-un chip fără chip, văzut în chip nevăzut și înțeles în chip neînțeles”.⁵

Îndumnezeirea firii umane este de un fel de ascensiune liniștită spre cunoașterea binelui celui mai suprem în care natura umană își găsește îm-

4 Sfântul Simeon Noul Teolog, *Discursuri teologice și etice*, 4, Scrieri I, trad. diac. Ioan. I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu 2001, p. 223.

5 Sfântul Simeon Noul Teolog, *Discursuri teologice și etice*, 10, Scrieri I, trad. diac. Ioan. I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu 2001, p. 334.

plinirea ei prin inițierea comunicată gratuit de un *mistagog* care se află în apropierea lui Dumnezeu, care poate fi și un simplu monah, și care să fie capabil de a *mediatorul* îndumnezeirii. În cazul Sfântului Simeon Noul Teolog, viața monahală curată în care s-a format la mănăstirea Studion, alături de călugărul îmbunătățit pe numele Simeon Evlaviosul, i-a trasat itinerariul spre Dumnezeu, dar imediat susținută de dinamismul ascensional al aspirației sale spre o treaptă superioară a vieții monahale prin medierea teurgică spre un nou stadiu superior. Personalitatea îndrumătorului duhovnicesc rămâne mereu ascunsă, tainică, „trebuie să fie în mănăstire ca și cum este și nu este, nevăzut, sau mai degrabă necunoscut”⁶, un mare anonim.

Prin îndumnezeire, libertatea umană se găsește stabilizată, în pofida balansărilor liberului arbitru, atunci când omul se întoarce la Dumnezeu prin lucrarea harului; Sfântul Simeon, explicând stabilizarea libertății prin atotputernicia energiei îndumnezeitoare de care s-a împărtășit, ne prezintă bucuria unei prezențe proprii și personale a Sfintei Treimi ca Lumină, în urma stăruinței și ascezei umane ca etapă de ieșire din pasivitatea nonvalorică. „Căci chiar și în noapte și în întuneric Îl văd pe Hristos deschizându-mi în chip cutremurător cerurile (Fapt. 7, 56) și pe El însuși plecându-Se și făcându-Se văzut de mine împreună cu Tatăl și cu Duhul, Lumină întreit-sfântă, care e Una în Trei și cele Trei sunt în Una. Acestea sunt negreșit Lumina și Cele Trei sunt Una care luminează sufletului meu mai presus decât soarele și strălucește mintea mea întunecată”⁷.

Ca lucrare teandrică, ce pune în valoare firea umană în fața harului divin, îndumnezeirea presupune participarea liberă și conștientă a omului la viața de comuniune intratrinitară, pentru că așa a creat Dumnezeu pe om cu potențialitatea primirii energiei Sale necreate ca Lumină, nu ca ființă dumnezeiască, Dumnezeirea nefiind cu puțință a fi atinsă de om, chiar dacă valoarea lui spirituală atinge cele mai înalte aprecieri din partea Sa (Mat. 11, 11). Fiind o comuniune și unire prin lumina ca har, această teandrie și deiformizare nu dezintegrează firea umană, trăsăturile și caracterul ei creat, nici nu este absorbită, în sens panteist, de infinitul divin, căci astfel valoarea umană creată s-ar nimici. Prin îndumnezeire, dimpotrivă, valoarea general umană se păstrează în veci într-un continuu dinamism al comuniunii cu o

6 Sfântul Simeon Noul Teolog, *Cateheze*, 6, în vol. *Scrieri II*, trad. diac. Ioan. I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu 2003, p. 107.

7 Sfântul Simeon Noul Teolog, *Imnul 11*, în vol. *Simeon Noul Teolog. Imne, Epistole și capitole*, *Scrieri III*, trad. diac. Ioan. I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu 2001, p. 77.

distincție clară dintre om și Dumnezeu.,„cel care și-a unit duhul propriu cu Duhul lui Dumnezeu a ajuns deiform, primind pe Hristos în pieptul său, și creștin de la Hristos, având negreșit format în el însuși pe Hristos (Gal. 4, 19), Cel insesizabil, și nu numai pe El, Care e cu adevărat inaccesibil pentru toate făpturile. Dar, o, Fire neprihănită, o, Ființă ascunsă, o, Iubire de oameni necunoscută majorității oamenilor, o, Milă nevăzută de cei ce trăiesc fără minte, Ființă neschimbabilă, cu totul necompusă, cum Te-ai făcut văzută de mine, cum Te-ai făcut cunoscută celor din întuneric?”⁸

Ca act divino-uman, îndumnezeirea omului începe de la Botez, are un parcurs lumesc, dar și un parcurs eshatologic, în sensul că ea continuă *epektatic* în Împărăția lui Dumnezeu, Preasfânta Treime, în veci. Propriu-zis aceasta este bucuria nețărnută a raiului, una dinamică și (inter)personală, nu statică și impersonală ca în religiile orientale, cum ar fi cazul Nirvanei.

Mistica simeoniană este una energetică, sau harică, nu este ființială ce ține de esența Dumnezeirii, pentru că Dumnezeu dă valoare chipului său creat (Fac. 1, 21) prin implicare lucrativă, iconomică (In. 5, 17) și nu teologică, în sensul vieții intrinsece a Preasfintei Treimi. Așadar, valoarea umană, prin îndumnezeire, rămâne doar la vederea Slavei dumnezeiești, a împărtășirii de lumina Slavei Lui, care nu este Ființa Sa, ci lucrarea Celor Trei Persoane din iubire, din grija față de creație și mai ales de scopul final al omului. În acest sens, toate teofaniile Vechiului Testament nu sunt altceva decât arătarea aceleiași Slave sub diferite chipuri: nor, stâlp de foc, rug nemistuit etc, dar pentru a nu fi percepute aceste teofanii vechitestamentare drept manifestări energetice impersonale, subminând într-un fel valoarea personală a omului, Dumnezeu, prin Fiul Său întrupat, a ales și vederea Slavei ca ieșind dintr-un izvor al Persoanei divino-umane a Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Această deslușire a Tăinei Slavei ca Lumină au văzut-o Sfinții Apostoli, și ucenicii acestora, la Schimbarea la Față, la Înviere, la Înălțarea la ceruri, sau Sfântul Apostol Pavel pe drumul Damascului, deci Revelația este întotdeauna experiența îndumnezeirii, sau a vederii Slavei necreate. În acest duh, autorii sfințelor cărți biblice au transmis conținutul acestora ca experiențe, nu ca speculații, pentru că piatra de temelie a teologiei este experiența îndumnezeirii. Când valoarea umană atinge pragul teofaniei, omul devine părtaș acestei experiențe dum-

8 Sfântul Simeon Noul Teolog, *Imnul 13*, în vol. *Simeon Noul Teolog. Imne, Epistole și capitole*, Scrieri III, trad. diac. Ioan. I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu 2001, p. 85.

nezeiești, o experiență empirică și nu speculativă. „Credincioșilor însă Te-ai făcut cunoscut și prin Slava Dumnezeirii și Tu, Cel cu totul insesizabil, Te-ai făcut sesizabil pentru ei, iar Tu, Cel ce ești nevăzut pentru toți, Te-ai făcut văzut întreg; slava Ta, slava Dumnezeirii dumnezeiești, au văzut-o și o văd numai credincioșii, dar văzându-Te pe Tine, Lumina lumii (In. 8, 12), toți necredincioșii rămân orbi”⁹

Valoarea omului, în contextul îndumnezeirii sale, nu este privită în mod izolat, ci comunional, pentru că experiența duhovnicească nu este un bun privat, la nivel de individ, și trebuie abordată în zona existențialismului eclezial. Bază a teologiei răsăritene, îndumnezeirea este experiența întregii Biserici, este suma tuturor trăirilor celor dedicați unei vieți evanghelice și nu se poate trece prin filtrele științelor pozitive și ale rațiunii pur autonome. În acest caz, cunoașterea și experiența sunt permanent verificate empiric, mărturisite peste veacuri și lăsate drept moștenire generațiilor de creștini într-o tradiție vie și duhovnicească, fapt pentru care aceste experiențe dumnezeiești și îndumnezeitoare sunt descrise în viețile celor aleși, personal sau de uceniciei acestora care s-au format la umbra lor. Pentru ei, Dumnezeu cel necircumscriș de cuvinte sau imagini, devine experiență vie și descrisă prin înțelesuri, cuvinte și imagini simbolice păstrând amprenta teologiei apofatice, în sensul în care orice afirmație despre Dumnezeu cuprinde în sine și negația ei. Și totuși, îndumnezeirea înseamnă vederea Slavei și experiență personală reală, conștientă și nemijlocită cu Dumnezeu Sfânta Treime. „Mă plimb și ard căutând ici și colo și nicăieri nu-L aflu pe Cel pe care-L îndrăgește sufletul meu; mă uit adeseori de jur-împrejur să văd pe Cel dorit de mine și El, ca Unul nevăzut, nu mi se arată deloc (Cânt. 2, 5-6). Dar când încep să mă tângui deznădăjduind, atunci El, Care vede toate, mi Se arată și Se uită la mine. Și sunt lovit de uimire minunându-mă de chipul frumos al frumuseții Lui și cum, deschizându-se cerurile, Creatorul S-a plecat (Fapt. 7, 56; Is. 64, 1) și mi-a arătat slava Lui negrăită și străină”¹⁰

În experiența valorică a îndumnezeirii firii umane, antropologia ortodoxă susține apofatismul, inefabilul, indescriptibilul, dar toate acestea nu condus spre o spiritualitate agnostică. Sfinții Bisericii nu au pretins niciodată că pot asemăna pe Dumnezeu și Slava lui cu ceva din ordinea lumii

9 Sfântul Simeon Noul Teolog, *Imnul 15*, în vol. *Simeon Noul Teolog. Imne, Epistole și capitole*, Scrieri III, trad. diac. Ioan. I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu 2001, p. 92.

10 Sfântul Simeon Noul Teolog, *Imnul 16*, în vol. *Simeon Noul Teolog. Imne, Epistole și capitole*, Scrieri III, trad. diac. Ioan. I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu 2001, p. 98.

create. Dacă Slava lui Dumnezeu este Lumină, aceasta nu înseamnă că termenul omenesc de lumină Îl exprimă pe Dumnezeu, nici în cele mai înalte trăiri extatice ale celor aleși. La fel pentru termenul de întuneric. În schimb au preferat termeni paradoxali ca: întunericul supraluminos, fericita întristare, *status mobilis, motus stabilis* etc. Paradoxul dogmatic nu a fost formulat pur și simplu, ci sfinții prin împlinirea poruncilor lui Hristos, s-au putut ridica cu mintea spre fixarea în scris a unor elemente normative pentru mântuirea lumii, nu exhaustiv prin propriul efort sau prin iscodirea curiozității, cât prin împlinirea îndumnezeirii lor, de aceea dogmele, înomenirea celor dumnezeiești și îndumnezeirea celor omenești, rămân taine mai mult trăite și înțelese valoric și eshatologic, decât definite și explicate. „Ele (dogmele) se înțeleg cu adevărat, dar nu se pot exprima deloc nici nu pot fi cuprinse cu mintea în chip desăvârșit. Deci cum e Dumnezeu și om, și iarăși om Dumnezeu, cum e și Fiu al Tatălui întreg neseplat de El și S-a făcut și (fiu) al Feciorei, cum a ieșit în lume și a rămas de necuprins pentru toți, cum s-a spus? În mod mental sau real? Spune! Negreșit vei tăcea”.¹¹

Îndumnezeirea este unirea naturii create cu harul lui Dumnezeu necreat care este trimis de Mântuitorul Hristos Bisericii Sale după Învierea și Înălțare, și prin Biserică întregii creații ce primește slava Sa ca de la un Dumnezeu făcut Om. Îndumnezeirea este consecința Întrupării. Nu putem vorbi despre îndumnezeire și vederea Slavei înafara lui Hristos care este deofiniță cu Tatăl prin nașterea Sa din veci și deofiniță cu noi prin nașterea din Maria, Maica Domnului. Slava lui Hristos nu-I vine de la ceva, sau cineva, exterior Lui. O primește de la Tatăl prin nașterea Sa din veci și prin odihnirea și strălucirea Duhului Sfânt, atât ca Dumnezeu, cât și ca Om. Astfel, natură Sa umană este ținta acestei Slave, iar noi cei uniți cu El prin Biserica Sa devenim existențe umane create în care Duhul Său și Slava Sa se opresc ca în niște ținte finale printr-o lucrare teandrică și împreună consimțită. Oarecum, Treimea se închide în noi prin lucrarea îndumnezeirii prin care ne cuprinde energetic în infinitatea Sa. „Eu (Hristos) sunt o lumină fără formă, în întregime simplă, necompusă, invizibilă prin fire, cu neputință de iscodit, apropiată în chip neapropiat accesibilă în mod inaccesibil); căci Mă las privit cu adevărat, Mă arăt cu iubire de oameni schimbându-Mi forma după puterile fiecărui om; nu sufăr această (schimbare), ci cei ce se învrednicesc să Mă vadă așa, căci astfel n-ar putea, nici nu ar ajunge

11 Sfântul Simeon Noul Teolog, *Imnul 21*, în vol. *Simeon Noul Teolog. Imne, Epistole și capitole*, Scrieri III, trad. diac. Ioan. I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu 2001, p. 137.

la mai mult; de aceea aceiași Mă văd uneori soare – atunci când au mintea curată – iar uneori stea – atunci când se vor găsi sub întunericul și noaptea acestui trup. Căldura iubirii Mă face foc și strălucire, căci atunci când se aprinde în tine cărbunile prieteniei, văzând râvna iubirii tale, Mă găsesc și Eu unit cu aceasta și dau lumină și Mă arăt ca foc, Eu Cel ce am creat focul cu cuvântul”¹²

Valoarea omului creștin constă în dobândirea Slavei lui Dumnezeu. Singură Slava Sa ne creează convingerea independenței noastre totale și a deplinei libertăți, pentru că firea umană creată prin Slava divină se simte conformă cu scopul pentru care aceasta a fost creată, adusă la existență din nimic, adică este singura șansă a *nimicului* să devină veșnicie prin îndumnezeire având o conștiință personală despre aceasta. Unit în lucrare cu Dumnezeu, cugetul nostru intuiește Slava Sa și șansa îndumnezeirii prin contemplarea însușirilor dumnezeiești și dorește imitarea acestora. Una este Slava și alta strălucirile ei în subiecții creați. Sfântul Apostol Pavel descrie minunat această diversitate: *Alta este strălucirea soarelui și alta strălucirea lunii și alta strălucirea stelelor. Căci stea de stea se deosebește în strălucire* (I Cor. 15, 41). Slava lui Dumnezeu se reflectă în multiplicitatea credincioșilor și Își sporește vizibilitatea pe măsura efortul ascetic depus de către aceștia fără nici o concurență sau spirit de invidie pentru că valoric trăiesc aceeași stare de sfințenie, chiar dacă o reflectă gradual din propria lor ființă. „Nu este invidie în sfinții lui Dumnezeu, nu este în ei poftă sau dorință de ședere înainte sau de slavă mare. Căci pentru ei și pentru cei care s-au arătat din generație în generație prieteni și prooroci ai lui Dumnezeu una este și șederea înainte pe scaune și starea privilegiată și slava și desfătarea și plăcerea: faptul de a vedea pe Dumnezeu; iar cei cel-L văd pe El sunt eliberați de orice curiozitate indiscretă”¹³

De slava lui Dumnezeu s-au învrednicit și autorii cărților Vechiului Testament, proorocii, autorii cărților Noului Testament, Sfinții Apostoli, propovăduitorii Sfintelor Evanghelii, asceții, misticii pustiului și toți mucenicii. Viața și opera lor sunt adevărate călăuze spre vederea luminii dumnezeiești și a îndumnezeirii firii umane. Hristos, prin Duhul Său, Se coboară la nivelul celor pe care-i călăuzește spre arătarea Sa întru slavă, apoi înalță

12 Sfântul Simeon Noul Teolog, *Imnul 22*, în vol. *Simeon Noul Teolog. Imne, Epistole și capitole*, Scrieri III, trad. diac. Ioan. I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu 2001, p. 142-143.

13 Sfântul Simeon Noul Teolog, *Discursuri teologice și etice*, 5, Scrieri I, trad. diac. Ioan. I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu 2001, p. 241.

pe fiecare dintre aceștia, treptat după efortul depus și după conținutul soteriologic înțeles, primit și confirmat de liberul arbitru.

Hristos nu forțază, ci copleșește inimile oamenilor dornice de cea mai înaltă treaptă a cunoașterii Dumnezeirii Sale prezentă și deplin transparentă umanității Sale, și apoi este conferită gratuit celor care o doresc. Această dorință de înălțare trece dincolo de chipul luminii îndumnezeite în propriul Său Trup. În această slavă este cuprinsă toată iubirea lui Dumnezeu față de om și doar prin ea este exprimată vizibil întreaga sa valoare de chip dumnezeiesc (Fac. 1, 21).

Concluzii

Îndumnezeirea omului, și prin el a întregii creații, presupune o pnevmatizare totală și transparentă, o dăruire și împreună lucrare care începe de la naștere și se continuă *epektatic* în veșnicie.

Progresul ascetico-mistic al Sfântului Simeon Noul Teolog (949-1022), prezent în viața și opera sa, este dovada clară că mântuirea nu constă doar în auzirea mesajului soteriologic, ci mai ales în vederea Slavei lui Dumnezeu ca lumină ce penetrează stricăciunea firii noastre ridicându-ne deasupra non-valorilor stricăciunii și întunericului acestui veac.

Mistica simeoniană este hristocentrică și pnevmatocentrică în același timp, dar care nu ocolește demnitatea firii umane. Antropologia creștină a atins cea mai înaltă valoare când Dumnezeu, prin Fiul Său, S-a îmbrăcat cu umanitatea ca și cu o haină devenind astfel Noul Adam. În El și prin El, credincioșii creștini pot atinge cele mai înalte culmi ale perfecțiunii umane depășind orice limite ale axiologiei antropocentrice sau transumaniste, *două oferte generoase* ale veacului în care trăiește omul postmodern.

Vederea Slavei presupune și pogorâre smerită și înălțare prin har, în același timp, presupune spor duhovnicesc și viață curată, pentru că Dumnezeu nu este izvorul decadenței umane, ci păcatul, iar bucuria Lui va fi mare când la sfârșitul veacurilor vede înstăpânite în oameni aceste valori.

Bibliografie:

- Sfântul Simeon Noul Teolog, *Cateheze*, 6, în vol. *Scrieri II*, trad. diac. Ioan. I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu 2003;
- Sfântul Simeon Noul Teolog, *Cateheze*, 20, în vol. *Scrieri II*, trad. diac. Ioan. I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu 2003;

- ♦ Sfântul Simeon Noul Teolog, *Discursuri teologice și etice*, 4, Scrieri I, trad. diac. Ioan. I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu 2001;
- ♦ Sfântul Simeon Noul Teolog, *Discursuri teologice și etice*, 5, Scrieri I, trad. diac. Ioan. I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu 2001;
- ♦ Sfântul Simeon Noul Teolog, *Discursuri teologice și etice*, 10, Scrieri I, trad. diac. Ioan. I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu 2001;
- ♦ Sfântul Simeon Noul Teolog, *Discursuri teologice și etice*, 11, Scrieri I, trad. diac. Ioan. I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu 2001;
- ♦ Sfântul Simeon Noul Teolog, *Imnul 11*, în vol. *Simeon Noul Teolog. Imne, Epistole și capitole*, Scrieri III, trad. diac. Ioan. I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu 2001;
- ♦ Sfântul Simeon Noul Teolog, *Imnul 13*, în vol. *Simeon Noul Teolog. Imne, Epistole și capitole*, Scrieri III, trad. diac. Ioan. I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu 2001;
- ♦ Sfântul Simeon Noul Teolog, *Imnul 15*, în vol. *Simeon Noul Teolog. Imne, Epistole și capitole*, Scrieri III, trad. diac. Ioan. I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu 2001;
- ♦ Sfântul Simeon Noul Teolog, *Imnul 16*, în vol. *Simeon Noul Teolog. Imne, Epistole și capitole*, Scrieri III, trad. diac. Ioan. I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu 2001;
- ♦ Sfântul Simeon Noul Teolog, *Imnul 21*, în vol. *Simeon Noul Teolog. Imne, Epistole și capitole*, Scrieri III, trad. diac. Ioan. I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu 2001;
- ♦ Sfântul Simeon Noul Teolog, *Imnul 22*, în vol. *Simeon Noul Teolog. Imne, Epistole și capitole*, Scrieri III, trad. diac. Ioan. I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu 2001;
- ♦ Sfântul Simeon Noul Teolog, *Imnul 44*, în vol. *Simeon Noul Teolog. Imne, Epistole și capitole*, Scrieri III, trad. diac. Ioan. I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu 2001.